**Roll No……..** **Total No. of Printed Pages: [04]**
**Total No. of Questions: [11]**

**B. Tech. (AI & Machine Learning) (Semester –4th)**
**UNIVERSAL HUMAN VALUES 2 - UNDERSTANDING HARMONY**
**SUBJECT CODE: BHSMC0026**
**Paper ID: [22113111]**

**Time: 03 Hours** **Maximum Marks: 60**

**Instruction for candidates:**

1. Section A is compulsory. It consists of 10 parts of ONE marks each.
2. Section B contains short type question. It consists of 5 questions of 4 marks each. The student has to attempt all questions.
3. Section C contains descriptive type questions. There will be five questions. Each question contains two parts. The students have to attempt any one part from each question. Each part carries six marks.

**Section – A** **(1 marks each)**

**Q1. Attempt the following:**

(a) What is the content of self – exploration?
ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਕੀ ਹੈ?
आत्म अन्वेषण की विषय-वस्तु क्या है?

(b) Self -exploration is a process of dialogue between ‘what you are’ and ‘what you really want to be’. Explain and illustrate.
ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ 'ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਹੋ' ਅਤੇ 'ਤੁਸੀਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ' ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਸਮਝਾਓ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
आत्म अन्वेषण ‘आप क्या हैं’ और ‘आप वास्तव में क्या बनना चाहते हैं’ के बीच संवाद की एक प्रक्रिया है। समझाएँ और उदाहरण देकर समझाएँ।

(c) How can we ensure harmony in self (‘I’)?
ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ('ਮੈਂ')?
हम स्वयं (‘मैं’) में सामंजस्य कैसे सुनिश्चित कर सकते हैं?

(d) Write a short note on developing ‘self-control’ and ensuring a healthy life.
'ਸਵੈ-ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ' ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
‘आत्म-नियंत्रण’ विकसित करने और स्वस्थ जीवन सुनिश्चित करने पर एक संक्षिप्त टिप्पणी लिखें।

(e) Define ‘affection’. Or How does affection lead to harmony in the family?
'ਪਿਆਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਜਾਂ ਪਿਆਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ?
'स्नेह' को परिभाषित करें। अथवा स्नेह किस प्रकार परिवार में सामंजस्य लाता है?

(f) What do you mean by co-existence?
ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
सह-अस्तित्व से आपका क्या अभिप्राय है?

(g) How does right understanding provide the basis for ethical human conduct? Give two examples.

ਸਹੀ ਸਮਝ ਨੈਤਿਕ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ।
सही समझ कैसे नैतिक मानवीय आचरण का आधार प्रदान करती है? दो उदाहरण दीजिए।

(h) What is the program to fulfil the basic human aspirations? Explain.
ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ? ਸਮਝਾਓ।
बुनियादी मानवीय आकांक्षाओं को पूरा करने का कार्यक्रम क्या है? समझाइए।

(i) Differentiate between prosperity and wealth with examples.
ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰੋ।
उदाहरण सहित समृद्धि और धन में अंतर स्पष्ट कीजिए।

(j) Give a critical review of the current management models in profession.
ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਿਓ।
पेशे में वर्तमान प्रबंधन मॉडल की आलोचनात्मक समीक्षा करें।

**Section – B** **(4 marks each)**

**Q2.** What is happiness? "Mutual fulfilment in human relationships is something we want, we aspire for." Explain.
ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਹੈ? "ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਪੂਰਤੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।" ਸਮਝਾਓ
खुशी क्या है? "मानवीय रिश्तों में पारस्परिक संतुष्टि एक ऐसी चीज है जिसे हम चाहते हैं, जिसकी हम आकांक्षा करते हैं।" समझाइए।

**Q3.** What are the programs needed to achieve the comprehensive human goal? List and define each briefly.
ਵਿਆਪਕ ਮਨੁੱਖੀ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
व्यापक मानवीय लक्ष्य को प्राप्त करने के लिए किन कार्यक्रमों की आवश्यकता है? प्रत्येक को संक्षेप में सूचीबद्ध करें और परिभाषित करें।

**Q4.** Define harmony in nature and how will you create it. Explain with examples.
ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਉਗੇ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।
प्रकृति में सामंजस्य को परिभाषित करें और आप इसे कैसे बनाएंगे? उदाहरणों के साथ समझाएँ।

**Q5.** Explain the concept of holistic perception of harmony in existence.
ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
अस्तित्व में सामंजस्य की समग्र धारणा की अवधारणा को समझाइए।

**Q6.** Do you think that human beings are sum-total of sentiments and physical aspects the 'self' and the 'body'? Explain your answer using examples.
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖ 'ਸਵੈ' ਅਤੇ 'ਸਰੀਰ' ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
क्या आप मानते हैं कि मनुष्य भावनाओं और शारीरिक पहलुओं 'आत्म' और 'शरीर' का योग है? उदाहरणों का उपयोग करके अपने उत्तर की व्याख्या करें।

**Section – C** **(6 marks each)**

**Q7.a)** What is happiness and prosperity? Are they related to each other? Can happiness be obtained without prosperity? Explain.
ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ? ਕੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸਮਝਾਓ।

ਸੁਖ ਅਤੇ ਸਮ੍ਰਿਦ੍ਧਿ ਕ੍ਯਾ ਹੈ? ਕ੍ਯਾ ਯੇ ਏਕ ਦੂਸਰੇ ਸੇ ਸਂਬਂਧਿਤ ਹੈਂ? ਕ੍ਯਾ ਸਮ੍ਰਿਦ੍ਧਿ ਕੇ ਬਿਨਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪ੍ਤ ਕਿਯਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ? ਸਮਝਾਇਏ।

OR

**b)** What is ethical human conduct? Explain in terms of values, policies and character with appropriate examples.

ਨੈਤਿਕ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਣ ਕੀ ਹੈ? ਉਚਿਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੱਲਾਂ, ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਨੈਤਿਕ ਮਾਨਵੀਯ ਆਚਰਣ ਕ੍ਯਾ ਹੈ? ਮੂਲ੍ਯੋਂ, ਨੀਤਿਯੋਂ ਔਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੇ ਸਂਦਰ੍ਭ ਮੇਂ ਤਚਿਤ ਤਦਾਹਰਣੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਸਮਝਾਇਏ।

**Q8.a)** Explain with examples where activities involve both body and 'I'. Differentiate between the activities of knowing, assuming, recognizing and fulfilling with the help of an example.

ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ ਜਿੱਥੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਅਤੇ 'ਮੈਂ' ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜਾਣਨ, ਮੰਨਣ, ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ।

ਤਦਾਹਰਣ ਦੇਕਰ ਸਮਝਾਏਁ ਕਿ ਐਸੀ ਕੌਨ ਸੀ ਗਤਿਵਿਧਿਯਾਁ ਹੈਂ ਜਿਨਮੇਂ ਸ਼ਰੀਰ ਔਰ 'ਮੈਂ' ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈਂ। ਤਦਾਹਰਣ ਕੀ ਮਦਦ ਸੇ ਜਾਨਨੇ, ਮਾਨਨੇ, ਪਹਚਾਨਨੇ ਔਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਗਤਿਵਿਧਿਯੋਂ ਕੇ ਬੀਚ ਅਂਤਰ ਬਤਾਏਁ।

OR

**b)** How can we verify proposals on the basis of our natural acceptance? Explain with example.

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।

ਹਮ ਅਪਨੀ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ ਸ੍ਵੀਕ੍ਰੁਤਿ ਕੇ ਆਧਾਰ ਪਰ ਪ੍ਰਸ੍ਤਾਵੋਂ ਕਾ ਸਤ੍ਯਾਪਨ ਕੈਸੇ ਕਰ ਸਕਤੇ ਹੈਂ? ਤਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਸਮਝਾਇਏ।

**Q9.a)** Difference between respect and differentiation. What is the difference between respect and disrespect? Which of the two is maturally acceptable to you?

ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ। ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਾਦਰ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਦੋਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰਿਪੱਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ?

ਸਮ੍ਮਾਨ ਔਰ ਭੇਦਭਾਵ ਕੇ ਬੀਚ ਅਂਤਰ। ਸਮ੍ਮਾਨ ਔਰ ਅਨਾਦਰ ਕੇ ਬੀਚ ਕ੍ਯਾ ਅਂਤਰ ਹੈ? ਦੋਨੋਂ ਮੈਂ ਸੇ ਕੌਨ ਸਾ ਆਪਕੇ ਲਿਏ ਪਰਿਪਕ੍ਵਤਾ ਸੇ ਸ੍ਵੀਕਾਰ੍ਯ ਹੈ?

OR

**b)** Describe the concept of an undivided society and the universal order and explain how both these can help to create a world family.

ਇੱਕ ਅਣਵੰਡੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਸਮਾਜ ਔਰ ਸਾਰ੍ਵਭੌਮਿਕ ਵ੍ਯਵਸ੍ਥਾ ਕੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਕਾ ਵਰ੍ਣਨ ਕਰੇਂ ਔਰ ਬਤਾਏਂ ਕਿ ਯੇ ਦੋਨੋਂ ਏਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪਰਿਵਾਰ ਬਨਾਨੇ ਮੇਂ ਕੈਸੇ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਤੇ ਹੈਂ।

**Q10.a)** List down the foundation value and the complete value in human relationship. Explain each with one example.

ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।

ਮਾਨਵੀਯ ਸਂਬਂਧੋਂ ਮੇਂ ਆਧਾਰਭੂਤ ਮੂਲ੍ਯ ਔਰ ਸਮ੍ਪੂਰ੍ਣ ਮੂਲ੍ਯ ਕੀ ਸੂਚੀ ਬਨਾਇਏ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਕੋ ਏਕ ਤਦਾਹਰਣ ਕੇ ਸਾਥ ਸਮਝਾਇਏ।

OR

**b)** Explain the differences and similarities between animal order and human order. What is the relation between the two orders?

ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਦੋਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ?

पशु वर्ग और मानव वर्ग के बीच अंतर और समानताएँ बताइए। दोनों वर्गों के बीच क्या संबंध है?

**Q11.a)** What do you understand by competence in professional ethics? Give two examples of its implications in industry.

ਤੁਸੀਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ।

व्यावसायिक नैतिकता में सक्षमता से आप क्या समझते हैं? उद्योग में इसके निहितार्थों के दो उदाहरण दीजिए।

OR

**b)** What would be the pragmatic implications of value-based living at the four levels? Briefly explain.

ਚਾਰ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਲ-ਆਧਾਰਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹੋਣਗੇ? ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ.

चारों स्तरों पर मूल्य-आधारित जीवन के व्यावहारिक निहितार्थ क्या होंगे? संक्षेप में समझाइए।